

Verksamhetsrapport för budget- och skuldrådgivningen i Ragunda Kommun år 2024

Sammanfattning

Verksamheten med budget- och skuldrådgivning i Ragunda kommun bedrivs av en halvtidstjänst som inrättades 2019-02-01 och är placerad inom socialtjänsten. Budget- och skuldrådgivningen hjälper enskilda kommuninvånare med sin vardagsekonomi och sin skuldsituation. Budget- och skuldrådgivningen har följande skyldighet enligt 5 kap 12 § Socialtjänstlagen:

"Kommunen ska lämna budget- och skuldfrågor till skuldsatta personer. Denna skyldighet gäller även under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en beviljad skuldsanering eller F-skuldsanering är helt avslutad".

Verksamheten dokumenteras med hjälp av Konsumentverkets dataprogram Boss+. Materialet ur dataprogrammet Boss+ visar på statistik gällande antalet ärenden i verksamheten under perioden 2024-01-01 t.o.m. 2024-12-31. Denna rapport bygger bland annat på den statistiken men även på Kronofogdens statistik.

Under 2024 har 20 nya ärenden kommit in. Den största andelen rådsökanden är i åldern 35-44 år och övervägande andel är män. Under 2024 har kommunen hjälpt 4 st rådsökande att ta fram och skicka in en ansökan om skuldsanering.

Rådsökande kan vara vem som helst. Anledningen kan vara att du har låg inkomst men även att du hamnat utanför det sociala skyddsnätet och har låg sjukersättning eller ekonomiskt bistånd, blivit av med jobbet eller separerat. Orsakerna är många men gemensamt är att du tappat kontrollen över din ekonomi.

Rådgivningen rymmer allt från samtal per telefon där man hänvisar till andra samhällsresurser till långvariga kontakter inför exempelvis en skuldsanering. Kontakterna vid skuldsanering och frivilliga uppgörelser kan också bestå under flera år och omfattar både stödjande samtal och konkret praktisk hjälp i pressade ekonomiska situationer. Rådgivningen syftar till ekonomisk rehabilitering och till att förebygga ekonomiska problem i hushållen framöver.

Den förebyggande verksamhet har bestått av informationstillfällen samt att arbeta vräkningsförebyggande i samarbete med hyresvärdar.

Tillsammans med en kollega från socialtjänsten besökte Budget- och skuldrådgivaren den 28 maj och 8 oktober -24 Föräldracentralen Oasen i Hammarstrand. Vi deltar på deras träff med föräldragruppen där. BUS visade en liten film och det fanns tillfälle för frågor.

1. Bakgrund och mål

Kommunen har enligt 5 kap 12 § socialtjänstlagen en skyldighet att lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer.

”Med budget- och skuldrådgivning avses att invånarna ska ha tillgång till kvalificerad rådgivningsverksamhet. Kommunerna måste därför förvissa sig om att rådgivarna har den utbildning och erfarenhet som krävs för uppdraget samt att de ges möjlighet till regelbunden fortbildning. Kommunerna måste även se till att rådgivningsverksamheten har sådan kapacitet att en hjälpsökande kan få bistånd utan oskäligt dröjsmål. En gäldenär måste snabbt få hjälp att t.ex. ansöka om skuldsanering eller att på annat sätt erbjudas stöd för att lösa sina ekonomiska problem.

Skuldsanering eller F-skuldsanering behöver inte vara en lämplig lösning på alla överskuldsatta personers ekonomiska svårigheter. Trots detta bör frågan om skuldsanering alltid väckas tidigt under rådgivningen för att en eventuell ansökan snabbt ska kunna ges in.

Skyldigheten gäller även om den skuldsatte är föremål för ett pågående förfarande om skuldsanering eller F-skuldsanering. På samma sätt som hittills ska kommunerna erbjuda hjälp under hela skuldsaneringsför-farandet, dvs. även under löptiden för en betalningsplan. Av bestämmelsen framgår att rådgivning ska lämnas till dess att en beviljad skuldsanering eller F-skuldsanering är helt avslutad. Även de gäldenärer som beviljats skuldsanering utan betalningsskyldighet, s.k. nollbeslut, har rätt till rådgivning. Under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en skuldsanering är avslutad bör budget- och skuldrådgivarna vara aktiva i sin kontakt med gäldenären”. (Sidan 276 i propositionen 2015/16:125)

Målet för verksamheten är:

- *Att rehabilitera skuldsatta personer och att stärka hushållens resurser och öka deras möjligheter att leva ett självständigt liv.*
- *Bedriva budget- och skuldrådgivning med målsättning om en ordnad ekonomi för att klara sin egen försörjning och bli skuldfri på sikt.*
- *Budget och skuldrådgivningen ska göra det möjligt för ett antal kommuninvånare att få en stabilare ekonomi.*
- *Antalet hushåll i långvarigt beroende av försörjningsstöd ska minskas.*
- *Budget- och skuldrådgivningen ska erbjuda varje invånare individuell rådgivning och invånarens behov ska styra valet av insats. Genom samverkan med andra yrkesgrupper ge behovsanpassad rådgivning i syfte att invånaren ska få en bättre ekonomi.*
- *Att lämna kvalificerade rådgivning i skuldsaneringsärenden.*
- *Att erbjuda tid till alla rådsökande inom två veckor.*
- *Att genom förebyggande arbete gentemot de prioriterade grupperna sträva efter att ge kunskaper så att de i egenskap av konsumenter ska kunna använda sina resurser på bästa sätt och ha en hållbar privatekonomi.*

Rådgivningen anpassas efter den sökandes behov och kan bestå av allt från telefonsamtal med råd och stöd i ekonomiska frågor till kontakter som sträcker sig över en lång period. När kontakten sker över längre tid gäller det ofta råd och stöd gällande så kallade frivilliga uppgörelser med fordringsägarna eller skuldsanering enligt lag. Pågående skuldsaneringar och frivilliga uppgörelser har alltid förtur.

Genom verksamheten med budget- och skuldrådgivning kan man se vinster för kommunen, t.ex. att försörjningsstödet minskar och genom att den enskilde konsumenten blir motiverad att få en egen försörjning. Ytterligare en vinst är att den enskilde konsumenten dessutom åter kan bidra till samhällsekonomin. Målet är att den enskilde konsumenten ska få en ekonomisk rehabilitering på både kort och lång sikt.

I de flesta ärenden handlar det om att slutligen hitta långsiktiga lösningar på ekonomiska problem. Lösningarna kan vara av många olika slag alltifrån budgetrådgivning till mer omfattande frivilliga uppgörelser och skuldsanering.

De faktorer som bedöms som särskilt viktiga när det gäller arbetet mot en framtida skuldfrihet för den sökande är att han eller hon är motiverad till förändring och är redo att anpassa sig till de krav som lagstiftningen ställer. Det kan gälla till exempel byte av bostad till en billigare om det är möjligt, att inte ta några nya lån eller krediter eller att reda ut gamla skönstaxeringar.

Många skuldsatta är i stort behov av stöd under såväl den utredande processen som under och efter själva skuldsaneringen och det är då betydelsefullt att personen har ett fungerande nätverk omkring sig. Arbetet består till stor del av motiverande och stöttande samtal med de sökande som många gånger är både uppgivna och stressade. Ur ett folkhälsoperspektiv bedöms detta vara viktigt då ekonomisk stress är en faktor som kan påverka hälsan negativt.

Konsumentverket tillhandahåller från och med 31 december 2016 rekommendationer för budget- och skuldrådgivningen som är framtagna på uppdrag av regeringen. Tillsynsmyndighet är Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

2. Verksamheten

Budget- och skuldrådgivning utgör socialtjänst oavsett i vilken del av den kommunala verksamheten som tjänsten erbjuds. I vår kommun sorterar verksamheten under Individ- och familjeomsorgen, stöd- och omsorgsförvaltningen och ytterst under kommunstyrelsen.

Kontoret är placerat på Strandliden med eget kontor utanför socialtjänstens lokaler.

Även i år 2024, har det också varit fler mer omfattande ekonomiska rådgivningar med många besök inbokade. Flera ärenden har dock handlat om skuldsanering. Totalt 4 stycken skuldsaneringsansökningar har skickats till Kronofogden via bus och 6 st har beviljats skuldsanering under 2024.

Enligt KFM:s statistik har 14 st skuldsaneringar skickats in totalt under 2024 och totalt har 8 st beviljats. Vilket betyder att flera har skickat in ansökan själva. KFM har numera en digitalansökan som är enkel att fylla i och skicka in och det finns även ett test som man använder för att se om det är någon idé att ansöka och många ansökningar stannar nog där. Kronofogdemyndigheten betonar att de helst ser att ansökningarna kommer genom bus då deras handläggning blir enklare då.

Men digitalansökan är en del av deras effektiviseringsprocess. KFM har 6 månaders väntetid innan handläggning påbörjas och man får veta om det går vidare och blir inledda eller avslås, sen tar det ca 11 månader innan det tas beslut i ärendet, det innebär att en del ärenden som skickats in under 2024 blir handlagda 2025. Av den anledningen kan det verka konstigt att det är fler beviljade än inskickade ett enskilt år.

Det har även varit ett flertal ärenden där rådsökanden endast behövt budgetrådgivning eller annat stöd när det gäller ekonomin.

Broschyr med information om budget- och skuldrådgivningen är framtagen och finns utlagd på olika serviceinrättningar runt om i kommunen.

Informationen finns även att hitta på kommunens hemsida.

Budget- och skuldrådgivaren ingår i ett länsnätverk samt i ett utvidgat regionalt nätverk.

Budget- och skuldrådgivaren har deltagit i flera utbildningar digitalt genom

Konsumentverket och BUS-föreningen under året. BUS-dagar 2024 gick av stapeln 23-24 april och ägde rum i Jönköping, utan vårt deltagande denna gång.

3. Insatser och resultat

Inom budget- och skuldrådgivningen följer vi särskilt upp antal ärenden där budget- och skuldrådgivningen bidrar med ett aktivt stöd. Övriga insatser och resultat som följs upp är det förebyggande arbetet, frivilliga uppgörelser samt telefonrådgivning.

Antal ärenden

Alla ärenden läggs in i dataprogrammet Boss+ som Konsumentverket tillhandahåller.

Under året har 20 nya ärenden kommit in och påbörjats, 2 st har återöppnats och 18 st har avslutats.

De flesta, ca 65 procent, av de sökande fick kontakt med budget- och skuldrådgivningen genom eget initiativ. De har också hänvisats från sjukvård och många från socialtjänsten. I flertalet av avslutade ärenden gjordes i snitt 2 besök hos rådgivaren.

Tidsåtgången var i genomsnitt ca 10-15 timmar per avslutat ärende men varierat. Ärenden där frivilliga uppgörelser nåtts med fordringsägare är ofta komplicerade och har ofta mycket längre handläggningstid. Sett i större perspektiv är detta arbete resursbesparande genom att stora vinster görs för samhället och den skuldsatte om ekonomiska problem. Ett antal har avbrutit rådgivningen.

Skuldsanering

Under 2024 har kommunen hjälpt 4 rådsökande att ta fram och skicka in en ansökan om skuldsanering. Under samma år har 6 personer fått sin ansökan beviljad, 2 st har fått avslag på sin ansökan men de har ej önskat överklaga.

Arbetet med att stödja rådsökande med skuldsaneringar har även omfattat stöd med att hjälpa några personer med kompletteringar på ansökan.

Frivilliga uppgörelser

Att få till stånd frivilliga uppgörelser med fordringsägare är viktigt, särskilt i ett tidigt stadie av skuldsättning. Det kan även gälla sådana som varit skuldsatta länge men som inte kan eller inte vill beviljas skuldsanering enligt lag. Arbetet med frivilliga uppgörelser är dock ett tidskrävande arbete. Under 2024 har budget- och skuldrådgivningen hjälpt personer med att ringa fordringsägare för upprättande av avbetalningsplaner eller för omförhandling av befintliga planer.

De vanligaste frivilliga uppgörelserna är avbetalningsplaner eller en engångsinbetalning av en del av skuldbeloppet (så kallat ackord).

Utåtriktat och förebyggande arbete

Den förebyggande verksamhet har bestått av informationstillfällen och vräkningsförebyggande arbete.

Tillsammans med en kollega från socialtjänsten besökte Budget- och skuldrådgivaren den 28 maj och 8 oktober -24 Föräldracentralen Oasen i Hammarstrand. Vi deltar på deras träff med föräldragruppen där. BUS visade en liten film och det fanns tillfälle för frågor.

Pensionärsförening är kontaktad och blivit erbjuden föreläsning, de ska återkomma om när de vill ha besöket.

När det gäller skolan har planen varit att göra ett besök i årskurs nio men något intresse därifrån har inte visats. Det planerade förebyggande arbetet omfattar ca 30 arbetstimmar inklusive för- och efterarbete.

Socialtjänsten har sen ett par år tillbaka jobbat med vräkningsförebyggande arbete, och det har sedan 2024 legat på bus-tjänsten.

Viktigt att jobba med detta då hemmet är en central och viktig plats för alla. Vi kontakter hyresgästen för att erbjuda råd och stöd och för att förhindra skuldsättning och vräkning.

Konsumentverkets informationsfolder om budget- och skuldrådgivning samt broschyrerna "Går din ekonomi inte ihop?", "Budget- och skuldrådgivning – när du behöver få ordning på din ekonomi" på enkel svenska och "Koll på pengarna". Flera av broschyrerna har använts på olika språk i de förebyggande insatser som budget- och skuldrådgivarna medverkat i. Broschyrer Bus har även funnits tillgänglig på t.ex. kommunens bibliotek och på socialförvaltningen samt på hälsocentralen.

4. Skuldsättning - ett stort samhällsproblem

Överskuldsättning är ett stort problem både för samhället och för dem som drabbas. Problem med skulder kan leda till eller förvärra psykisk och fysisk ohälsa, vilket även kan drabba anhöriga, inte minst barn.

I Sverige fanns det 2024 drygt 437 000 personer med minst en obetald skuld hos Kronofogden det kan jämföras med ca 417 000 personer vid samma tid förra året. Drygt 100 000 av dessa personer hade löneutmätning. Löneutmätning innebär att om personen med skulder hos Kronofogden inte kan betala sina skulder kan Kronofogden utmäta lönen. Det innebär att en del av lönen dras av varje månad för att betala skulderna. Det finns flera saker som påverkar vilket belopp som kan tas i löneutmätning. I Kronofogdens utredning för att komma fram till beloppet som ska dras av lönen tar de bland annat hänsyn till hur stora inkomster personen och övriga i hushållet har, om det finns barn i hushållet och vilka kostnader de har för t.ex. bostad och barnomsorg. Ett löneutmättningsbeslut har ingen direkt bortre gräns utan det gäller så länge personen har en skuld och har en tillräckligt stor inkomst. Ca 180 000 barn lika med 8,3% lever i en familj med skulder hos Kronofogden. (2023)

5. Skuldsättning i kommunen

Personer med skulder hos Kronofogden.

Vid årsskiftet 2024/2025 fanns det 223 st skuldsatta personer i kommunen som hade minst en obetald skuld hos Kronofogden, totala skuldbeloppet är kr 68 576 550 jämfört med 59 560 841 kr förra året.

142 st av de personerna är män och 81 st är kvinnor. Flest antal personer med skulder hos Kronofogden återfinns bland personer i åldern 45-64 år.

Antalet fysiska personer som är skuldsatta (18 år och äldre) i förhållande till befolkningen var 2024 hela 5,3 % vilket är den **näst** högsta siffran i Jämtlands län. Denna siffra för Sverige totalt 2024 var 4,0 % .

Ca 103 barn i kommunen (0-17 år) 10,8 % lever i en familj med skulder hos Kronofogden. (2023)

Personer med löneutmätning

90 personer hade 2024 löneutmätning till Kronofogden.

36 kvinnor och 54 män.

Personer med skuldsanering

Under år 2024 hade 34 personer pågående skuldsanering hos Kronofogden.

6. Vem söker stöd och råd?

För att ge en närmare presentation av vilka som söker kommunens stöd och hjälp i ekonomiska frågor presenteras statistik ur Boss. Nedanstående underlag hjälper oss att få en förståelse över vilka vi når och på vilket sätt de hittar till rådgivningen

Antal och ålder

Budget- och skuldrådgivningen arbetade med sammanlagt runt 40 ärenden under året. Det är övervägande män som sökt hjälp 2024. De flesta sökande fanns i ålderskategorin 35-44 år och uppåt men även många yngre finns bland de rådsökande. Ett fåtal har varit utlandsfödda som fått skulder till följd av att man inte förstått hur olika saker i samhället fungerar samt att det är lätt att skuldsätta sig.

Kompletterande uppgifter

Som skulder räknas lån eller andra fordringar som helt eller delvis inte kan betalas. De flesta har förfallit till betalning och är föremål för utmätning hos Kronofogden. Studielån som inte förfallit till betalning ingår inte och heller inte lån till den egna bostaden om hushållet betalar räntor och amorteringar.

De mest förekommande skuldtypeperna är konsumtionskrediter. Men även skulder från företagsverksamhet är vanligt.

7. Slutsatser och förslag till utveckling

Utveckling

- Under 2025 kommer det att anställas en ny BUSE, då nuvarande slutar sista mars. Vi hoppas ändå kunna göra lite proaktiva insatser.
- Vi kommer att sprida Konsumentverkets broschyr ”Går din ekonomi inte ihop” på platser som många besöker.
- Kontakt med pensionärsförening har tagits och vi hoppas få komma ut till dem för att föreläsa.
- Fortsätta att följa med när socialtjänsten besöker Familjecentralen, för lite information och för att svara på frågor. Samt nya annonser i det lokala reklambladet.

Slutsats

En person hjälpt ur överskuldsättning motsvarar en besparing i samhällskostnader på en heltidstjänst budget och-skuldrådgivare.

Konsumentverkets rapport 2011:11

Konsumentverkets rekommendationer: Under 2024 verka för att uppfylla Konsumentverkets rekommendationer som publicerades 31 december 2016.